

Співробітництво у сфері енергетики привело до утворення міжнародних організацій та об'єднань, основними та найвідомішими з яких є: Організація країн експортерів нафти (ОПЕК), Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ), Європейське об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС), Європейське співтовариство з атомної енергії (ЄВРАТОМ). Організація країн експортерів нафти (ОПЕК).

Особливо, міжнародні організації зацікавлені у розвитку науково-технічного прогресу в енергетичній сфері, а саме: відкриття і використання нових видів і джерел енергії (енергія води, вітру, сонця); автоматизації і підвищення енергооснащення світової економіки; запровадження заходів щодо енергоефективності, енергозбереження, диверсифікації джерел постачання енергетичних ресурсів та виробництва електроенергії. З огляду на це – зростає роль ядерної енергетики, як одного з найдешевших енергетичних ресурсів. Натомість, у сфері ядерної енергетики потрібно жорстко дотримуватися питань безпеки, екологічних стандартів у зберіганні та утилізації відпрацьованого ядерного палива, переходити до інноваційних проектів розвитку атомних електростанцій (АЕС). Проекти сучасного розвитку ядерної енергетики, що ґрунтуються на засадах безпеки, екологічності та інноваційності потребують великих інвестицій, вимагають спільних зусиль країн, розвитку міжнародного економічного співробітництва. Долучення України до процесів міжнародного економічного співробітництва та дотримання вимог Міжнародних організацій, що регулюють та унормовують питання розвитку ядерної енергетики є вимогою часу, що дозволить нашій державі розбудувати конкурентоспроможний енергетичний ринок та успішно інтегруватися до європейського енергетичного простору.

Використані джерела:

1. Міжнародне економічне співробітництво [Електронний ресурс] / 1 – Режим доступу до ресурсу: <http://library.if.ua/book/142/9515.html>.
2. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини / Ю. Г. Козак, М. А. Заєць. – Одеса: "ТОВ.ПЛУТОН", 2016. – 351 с. – (ISBN).
3. Міжнародна торівля: підручник. Видання 5-те, перероб. та доп. -Київ-Катовіце-Краков: Центр учбової літератури, 2015.- 272 с.
4. Світова атомна енергетика [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.sunpp.mk.ua/uk/nuclear/world_power_engineering.
5. МІЖНАРОДНЕ АГЕНТСТВО З АТОМНОЇ ЕНЕРГІЇ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Mizhнародne_agentstvo_atomnoi_energii.
6. Міжнародне співробітництво в ядерній енергетиці – шлях до вирішення проблем ядерної галузі України : дис. докт. / . – 2017. – 217 с.

7. International Framework for Nuclear Energy Cooperation [Електронний ресурс] / 1 – Режим доступу до ресурсу: <http://www.world-nuclear.org/information-library/current-and-future-generation/international-framework-for-nuclear-energy-coopera.aspx>.
8. Nuclear Energy Program [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.csis.org/programs/former-programs/nuclear-energy-program>.
9. Nuclear Power in the 21st Century [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.iaea.org/newscenter/multimedia/videos/nuclear-power-in-the-21st-century>.

УДК 339.52

Гайдай Марія Юріївна
студентка магістратури 5 курсу
кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу,
ННІМВ НАУ, м. Київ, Україна
Науковий керівник:
Біла Світлана Олексіївна
д.н.д.у., професор, заслужений економіст України,
професор кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу,
Національного авіаційного університету,
ННІМВ НАУ, м. Київ, Україна

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СТИМУЛЮВАННІ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ» В КРАЇНАХ СВІТУ

У статті висвітлено роль міжнародних організацій, що опікуються переходом економіки країн світу до засад сталого розвитку, у т.ч. у сфері популяризації та інституційної підтримки «зеленої економіки». Особливу увагу приділено діяльності ООН (Програма ООН з навколишнього середовища), Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку, Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Всесвітнього Банку, Європейської комісії, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Комітету з екологічного моделювання (ISEM), Наукового комітету з проблем навколишнього середовища (SCOPE) та ін. Визначено зв'язок діяльності міжнародних організацій із розвитком «зеленої економіки», з інноваціями, налагодженням міжнародного обміну досвідом, міжнародного економічного співробітництва та досягненням цілей сталого розвитку світової економіки.

Ключові слова. «Зелена економіка», сталий розвиток, міжнародні організації, ООН, інституційна підтримка, міжнародний обмін досвідом, міжнародне економічне співробітництво.

Maria Gaidai

*Master of international economic affairs and business Department
Educational and Scientific Institute of International Affairs (ESIIA)
National Aviation University (NAU), Kyiv, Ukraine,*

Scientific Supervisor

Svitlana Bila

*Professor, Doctor of Public Administration, Honored Economist of Ukraine
Professor of international economic affairs and business Department,
Educational and Scientific Institute of International Affairs (ESIIA)
National Aviation University (NAU), Kyiv, Ukraine,
ESIIA NAU*

THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN IMPROVING THE DEVELOPMENT OF «GREEN ECONOMY» IN THE WORLD

Summary

The article describes the role of international organizations involved in the transition of the world's economies to the foundations of sustainable development, especially in the sphere of popularization and institutional support of the «green economy». Particular attention is paid to the activities of the United Nations (United Nations Environment Programme), the International Commission on Environment and Development, the World Health Organization (WHO), the World Bank, the European Commission, the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), the Committee on Environmental Modeling (ISEM), Scientific Committee on Environmental Issues (SCOPE), etc. The link between the activities of international organizations and the development of the «green economy», innovations, the establishment of an international exchange of experience, international economic cooperation and the achievement of the goals of sustainable development of the world economy was defined.

Keywords: «green economy», sustainable development, international organizations, UN, institutional support, international exchange of experience, international economic cooperation.

Актуальність теми статті. У ХХІ ст. проблематика сталого розвитку та стимулювання розвитку «зеленої економіки» набуває соціального, екологічного та економічного значення для всіх країн світу. Адже забруднення води, повітря та ґрунтів, глобальне потепління обумовлюють дефіцит чистої питної води та продуктів харчування, збільшують загрозу голоду та кількість кліматичних біженців. Зростання цін на викопні (невідновлювані) енергетичні ресурси напряму впливає на зростання цін на послуги ЖКГ та на всі інші споживчі товари та послуги. Прийнявши стратегію сталого розвитку «Європа-2020», країни ЄС та всі інші країни Європи взяли курс на практичне впровадження

«зеленої економіки», адже це створює нові «зелені» робочі місця, сприяє розвитку відновлюваної енергетики, органічної продукції, екологічно-нейтральних товарів та послуг та безвідходного виробництва. Досвід країн Європи щодо розвитку «зеленої економіки» є надзвичайно корисним для України, що стала на шлях Євроінтеграції. Поряд з цим, країни ЄС активно співпрацюють з міжнародними організаціями, які пропагують, стандартизують та впроваджують принципи розвитку «зеленої економіки» у світову практику господарювання. Дослідження цілей, завдань та принципів, які ставлять перед собою міжнародні організації для сприяння розвитку зеленої економіки (як у розвинених країнах світу, так і у країнах, що розвиваються) – має не тільки теоретичне, але й практичне значення. Така постановка питання свідчить про актуальність та практичне значення теми статті : «Роль міжнародних організацій у стимулюванні розвитку «зеленої економіки» в країнах світу».

Мета статті – дослідити роль, цілі та основні пріоритети діяльності міжнародних організацій у стимулюванні розвитку «зеленої економіки» в країнах світу.

Для досягнення мети, у статті визначено та розглядаються наступні **завдання**:

- визначити сутність та принципи сталого розвитку та «зеленої економіки»;
- дослідити цілі та пріоритети міжнародних організацій у переході країн світу до сталого розвитку;
- розглянути роль індикаторів, індексів сталого розвитку та показників, що враховують екологічну складову при економічних підрахунках;
- дослідити економічну та екологічну ефективність міжнародних екологічних угод;
- визначити ефективність участі України у міжнародних організаціях, що опікують переходом до сталого розвитку та зеленої економіки» та визначити подальші перспективи співпраці.

Основна частина статті. Перехід від традиційної, «вуглецевої» до «зеленої економіки» потребує інвестицій, ресурсів, а найголовніше – відповідної інституційно-правової, економічної та організаційної підтримки цього процесу як на національному, так і на міждержавному, міжнародному рівні. Скоординувати спільні дії держав у напрямку переходу до «зеленої економіки» можливо через діяльність міжнародних організацій.

Головною функцією міжнародних організацій є формулювання спільних цілей держав-членів та визначення уніфікованих засобів для їх досягнення. Організації мають зменшувати непрозорість, багатозначність, хаотичність дій акторів і, відповідно, формувати чіткі лінії діяльності, їхні зв'язки між собою, визначати очікувані результати.

Перехід до «зеленої економіки» на глобальному рівні – це тривалий процес. З моменту, коли концепція сталого розвитку та «зеленої економіки» змістилися з виключно наукового рівня до конкретних цілей та практичних завдань, міжнародні організації активно долучаються до цього процесу,

сприяють впровадженню наукових ідей сталого розвитку до системи господарювання країн світу.

Проведення у 1972 році у Стокгольмі Конференції ООН з навколишнього середовища та створення Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) ознаменувало долучення міжнародного співробітництва на державному рівні у вирішення нагальних екологічних проблем, які стали гальмувати соціально-економічний розвиток країн світу. З часом почала розвиватися екологічна політика і дипломатія, екологічне право, з'явилася нова інституціональна складова – міністерства і відомства з навколишнього середовища при урядах країн. Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) і у XXI ст. залишається провідною установою у світі з проблем навколишнього середовища [1, с.7].

1980-ті роки XX ст. ознаменувалися виникненням нового наукового напрямку – появою дослідження з екологічної безпеки як частини національної і глобальної безпеки. Так, Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) закликала до необхідності переходу до «розвитку без руйнування» у доповіді 1987 року «Наше спільне майбутнє». Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку (МКНСР) приділила основну увагу необхідності впровадження сталого розвитку, при якому «задоволення потреб теперішнього часу не підриває здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби» [1, с.7]. Це формулювання поняття «сталий розвиток» і у XXI ст. широко використовується як базове у багатьох країнах світу.

У 1990-х роках XX ст. тема екологічного зорієнтованого розвитку, «розвитку без руйнування» почала обговорюватися дедалі активніше. Всесвітня стратегія охорони природи (ВСОП), у редакції від 1991 року під назвою «Турбота про планету Земля – Стратегія сталого життя» підкреслила, що розвиток повинен базуватися на збереженні живої природи, захисті структури, функцій і різноманітності природних систем Землі, від яких залежать біологічні види планети. Для цього необхідно: зберігати системи підтримки життя (життєзабезпечення), зберігати біорізноманіття і забезпечувати стале використання відновлюваних ресурсів [2, с. 13].

Вагому роль у підтримці сталого розвитку виконує ООН. У червні 1992 р. у Ріо-де-Жанейро відбулася Конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку (ЮНСЕД), на якій було прийнято історичне рішення про зміну курсу розвитку усієї світової спільноти. Таке безпрецедентне рішення глав урядів і лідерів 179 країн, що зібралися на ЮНСЕД, було обумовлено глобальною екологічною ситуацією, що нестримно погіршувалася, і прогнозованою, на основі аналізу її динаміки, глобальною катастрофою, яка може «вибухнути» вже у XXI ст. ЮНСЕД продемонструвала усвідомлення пагубності традиційного шляху розвитку, який був охарактеризований як «несталий розвиток», багатий кризами, катастрофами, і що загрожував загибеллю усього живого.

Важливим рішенням ЮНСЕД стало прийняття індикаторів та індексів сталого розвитку. Індикаторами сталого розвитку були визнані показники, що

виводяться з первинної інформації, і які дозволяють судити про стан і зміни параметрів сталого розвитку (екологічних, економічних, соціальних). Іншими словами, індикатори сталого розвитку – це інструменти оцінки сталого розвитку. Разом з індикаторами сталого розвитку було обґрунтовано застосування індексів сталого розвитку. Індекси сталого розвитку – це комплексні показники, що отримуються в ході агрегації (об'єднання) декількох індикаторів один з одним або з іншими даними.

Сьогодні на міжнародному рівні проблемою розробки та обґрунтування індексів та індикаторів займаються агентства, організації та комітети, такі як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Всесвітній Банк, Комітет з екологічного моделювання (ISEM), Європейська комісія, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Науковий комітет з проблем навколишнього середовища (SCOPE) та ряд інших. Широке визнання у світі отримала система екоіндикаторів Організації економічної співпраці та розвитку (ОЕСР) (додаток Б). Вона пояснює взаємозв'язки між економікою і захистом довкілля, виявляє економіко-екологічні та соціально-екологічні взаємозв'язки [3]. Система індикаторів ОЕСР є моделлю «тиск – стан – реакція» (ТСР). Модель ТСР працює наступним чином: людина своєю діяльністю здійснює «тиск» на довкілля та змінює кількість і якість природних ресурсів («стан»), суспільство реагує на ці зміни шляхом зміни державної політики, зміни громадської свідомості та поведінки («реакція на тиск»). Таким чином, «тиск» відображає дію людського суспільства на природу в результаті господарської діяльності [3].

Міжнародні організації – ООН і Всесвітній Банк – запропонували показники, що враховують екологічну складову при економічних підрахунках добробуту, визначають характер та «ціну» економічного зростання для довкілля. Зазвичай, економічні показники коригуються вирахуванням з чистого внутрішнього продукту вартісної оцінки виснаження природних ресурсів і вартісної оцінки еколого-економічного збитку від забруднення довкілля. При екологічній корекції національних рахунків використовується наступний показник – екологічно адаптований чистий внутрішній продукт (ЕЧВП) (Environmentallyadjustednetdomesticproduct, EDP), який обчислюється таким чином:

$EDP = (NDP - DPNA) - DGNA$, де NDP – чистий внутрішній продукт; DPNA – вартісна оцінка виснаження природних ресурсів; DGNA – вартісна оцінка екологічного збитку (розміщення відходів, забруднення атмосфери та гідросфери тощо) [4].

Всесвітній Банк запропонував і розрахував показник «істинних заощаджень» (genuine (domestic) savings) (GS):

$GS = (GDS - CFC) + EDE - DPNR - DMGE$, де GDS – валові внутрішні заощадження; CFC – величина знецінення створених активів; EDE – величина витрат на освіту; DPNR – величина виснаження природних ресурсів; DMGE – збиток від забруднення довкілля [4].

У світовій практиці існують і інші показники, що визначають рівень сталого розвитку. «Зелений ВВП» – розробка Державного управління зохорони навколишнього середовища (ДУОНС) і Державного статистичного управління (ДСУ) Китайської Народної Республіки. З технічної точки зору «зелений ВВП» є копією екологічно адаптованого чистого внутрішнього продукту (ЕЧВП).

Цей список далеко не повний і не описує усіх існуючих індексів та індикаторів сталого розвитку та «зеленої економіки». Створення індексів сталого розвитку є важким і дорогим завданням. Проте витрати в цій області обґрунтовані та необхідні, оскільки у результаті людство отримує зручний інструмент швидкого аналізу траєкторії свого розвитку, а отже, можливість коригування дій в області використання природних ресурсів, охорони довкілля та управління «зеленою економікою».

Діяльність міжнародних організацій пов'язана також з встановленням коротко та довгострокових орієнтирів розвитку країн світу з чіткою регламентацією інструментів для їх досягнення. Провідна роль у цьому процесі належить ООН.

Так, прийнята у 2000 році 189-ма країнами на Саміті тисячоліття ООН «Декларація тисячоліття ООН», визначила всеосяжні рамки цінностей, принципів і ключових чинників розвитку за трьома основними мандатами Організації Об'єднаних Націй: мир і безпека, розвиток і права людини.

Дорожня карта до втілення «Декларації тисячоліття» (на період до 2015 року) запропонувала набір із восьми універсальних цілей (ЦРТ) з конкретними термінами і кількісними показниками, спрямованими на ліквідацію всіх основних перешкод на шляху до гідного життя будь-якої людини в будь-якому суспільстві: викорінення голоду та крайньої бідності, забезпечення доступу до освіти, забезпечення гендерної рівності, скорочення материнської та дитячої смертності, зменшення масштабів ВІЛ/СНІДу та інших захворювань, забезпечення екологічної стійкості та гармонізація зовнішньої допомоги для країн, що розвиваються [5].

На глобальному рівні підсумки реалізації завдань ЦРТ наведені у доповіді Генерального секретаря ООН «Гідне життя для всіх: прискорення прогресу в досягненні Цілей розвитку тисячоліття та реалізація програми розвитку ООН після 2015 року». У доповіді надано оцінку прогресу, висвітлено позитивну динаміку досягнення ЦРТ, а також наголошено на питаннях, пов'язаних з незавершеними завданнями ЦРТ у низці країн.

Конференція зі сталого розвитку «Ріо+20», яка відбулася у Ріо-де-Жанейро з 20 по 22 червня 2012 року підтвердила прихильність усієї світової спільноти до ідей сталого розвитку для довгострокового задоволення основних людських потреб при збереженні систем життєзабезпечення планети Земля. Офіційне обговорення тематики конференції «Ріо+20» було зосереджено, в основному, на двох основних пріоритетах: як створити «зелену економіку» для досягнення сталого розвитку та як вивести людей із бідності, у тому числі, надаючи підтримку країнам, які розвиваються. Підготовка до «Ріо+20» виявила сім сфер, які потребують першочергової уваги: гідні робочі місця, енергетика,

постійний розвиток міст, продовольча безпека та стале сільське господарство, водні ресурси, океани й готовність до ліквідації наслідків стихійних лих.

За результатами Конференції «Ріо+20» глави держав і урядів підписали Підсумковий документ Конференції – «Нульовий проект». Проект базувався на «трьох стовпах» сталого розвитку (соціальний, економічний та екологічний) та підтверджував важливість розвитку наступних секторів: безпечне продовольство, вода, енергетика, «зелені» робочі місця та соціальна інтеграція, океани, моря та проблема коралових рифів, ліквідація наслідків та попередження природних катастроф із зміни клімату, зменшення знеліснення та збереження біорізноманіття, боротьба з деградацією та опустошенням земель, захист гірських екосистем, контроль за хімічними сполуками та за управлінням відходами, стале виробництво та споживання, підтримка освіти, а також – гендерна рівність. У більш ніж 513 млрд. дол. США оцінюють кошти, мобілізовані в міжнародних зобов'язаннях зі сталого розвитку, пов'язаних з практичною реалізацією рішень Конференції «Ріо +20» [6].

В рамках «Ріо+20» активно обговорювались різноманітні аспекти переходу до «зеленої економіки». Зокрема, перспективам «зеленої економіки» було присвячено захід, що 16 червня 2012 року проводився «Групою управління довкіллям»: EMG (Група з питань раціонального природокористування); ЮНЕП (Програма ООН з навколишнього середовища); ПРООН (Програма розвитку ООН); DESA (Департамент ООН з економічних і соціальних питань). Так, представники EMG (Групи з питань раціонального природокористування) у 2012 році представили доповідь на тему «Працюючи в напрямку збалансованих та інклюзивних «зелених економік», в якій акцентували увагу на питаннях викорінення бідності та сталого розвитку, а також переходу до «зеленої економіки» [7]. Представниками ПРООН (Програми розвитку ООН), в ході дискусії у 2012 році було визначено, що робота у напрямку побудови «зеленої економіки» має бути адаптована саме до місцевих і національних умов. Водночас, «зелена економіка» повинна подолати ознаки протекціонізму, які загрожують ідеї «відкритого ринку». Представники ВООЗ (Всесвітньої організації охорони здоров'я) підкреслили тісний зв'язок «зеленої» політики із здоров'ям населення [8].

Яскравим прикладом міжнародної взаємодії (на платформі, створеної ООН) задля реалізації цілей сталого розвитку стала діяльність Кіотського протоколу. 16 лютого 2005 року набрав чинності Кіотський протокол – додатковий документ до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Для впровадження Кіотського протоколу ЄС та інші країни, що ратифікували Кіотський протокол, розробили систему обмеження промислових викидів за допомогою квот. Тобто країни, що приєдналися до угоди, зобов'язані співвідносити викиди CO₂ з 1990-м роком – якщо їхній рівень перевищує показники, зафіксовані за 1990-й рік, країна зобов'язана компенсувати нарощування викидів CO₂ купівлею відповідного обсягу квот тих учасників Кіотського протоколу, які мають невикористані «запаси» парникових газів. Згідно з Кіотським протоколом, Євросоюз повинен скоротити викиди CO₂

на 8%, Японія і Канада – на 6 %, країни Східної Європи і Прибалтики – в середньому на 8 %, Росія і Україна – були зобов’язані зберегти середньорічні викиди CO₂ (за 2008 – 2012 роки) на рівні 1990 року [9].

За роки реалізації Кіотського протоколу було зареєстровано проектів з обсягом знижень викидів парникових газів більше ніж на 1 мільярд тон CO₂. Водночас, не можна стверджувати, що гнучкий механізм (в основі якого чистий розвиток та спільне впровадження), що використовувався для реалізації проекту був абсолютно ефективним. Частково Кіотський протокол перетворився на механізм для отримання прибутків від торгівлі квотами (бізнесом на екології). Якщо країна перевиконала свої зобов’язання щодо квот викидів CO₂ за Кіотським протоколом і досягла більшого зниження викидів, то вона могла продати ці квоти іншій країні.

В реальних умовах, країни що мають квоти (найбільше у Росії, Україні, Білорусі, Польщі, Румунії) досягли їх не за рахунок цілеспрямованої політики урядів, а за рахунок спаду промислового виробництва та хаотичної реструктуризації економіки після 1990 року. Через продаж квот офіційна мета скоротити викиди CO₂ у світовій економіці на 20% до 2020 року порівняно з 1990 роком буде недосяжна, і фактично означатиме тільки зростання викидів парникових газів, через що реалізація Кіотського протоколу зупинена та підготовлено новий проект – Паризьку кліматичну угоду, прийнятий 12 грудня 2015 року під егідою ООН на XXI конференції Сторін Рамкової конвенції зі зміни клімату.

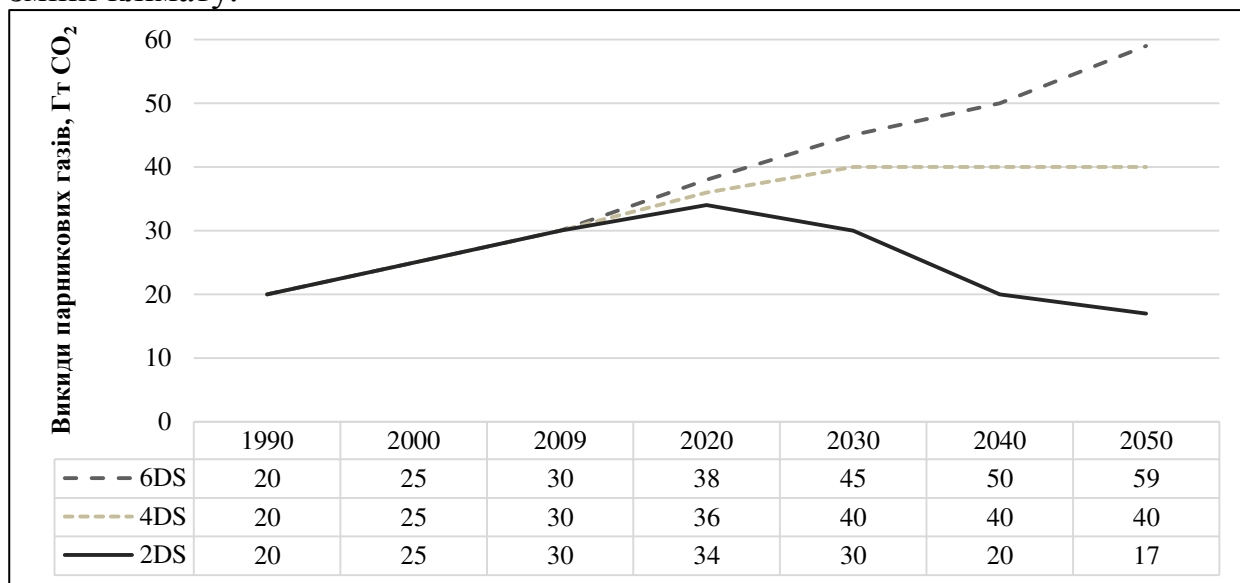

Рисунок 1. Об’єм викидів парникових газів у світі за сценаріями Паризької кліматичної угоди, у Гт CO₂.

Примітка. Побудовано автором за даними United Nations Framework Convention on Climate Change.

Метою Паризької кліматичної угоди є посилення глобальної боротьби із загрозою зміни клімату задля стримування підвищення температури на планеті до рівня суттєво меншого ніж на 2 градуси Цельсія у порівнянні із доіндустріальним рівнем [10]. Такі заходи були обґрунтовані дослідженням Міжнародного енергетичного агентства, яке представило аналіз розвитку подій, базуючись на різних енергетичних пріоритетах (рис. 1) та визначило найбільш

привабливим і найбезпечнішим з розглянутих сценаріїв для нашої планети - сценарій 2DS (підвищення середньорічної температури на 2 градуси до 2050 року), що склав основу Паризького договору [10].

Згідно даних, за сценарієм зростання середньорічної температури на 6 градусів Цельсію, так званого «6DS» викиди парникових газів зростатимуть як для країн ОЕСР, так і не членів організації до 2050 року. Наукове середовище вважає даний сценарій найгіршим розвитком подій, який вкрай негативно вплине на соціальну, економічну та екологічну сфери. За сценарієм «4DS» з розрахунком не перевищення середньорічного підвищення температури на 4 градуси Цельсію, викиди парникових газів до 2050 року можна втримати на рівні 2015 року. Найамбітніший сценарій, який передбачає жорсткі умови регулювання – «2DS». За ним середньорічна температура не повинна перевищити 2 градуси Цельсію, що відповідатиме показнику 1990 року. Із збільшенням температури повітря на Планеті загострюватимуться екологічні та економічні проблеми. Так, йдеться про затоплення прибережних родючих територій всіх країн внаслідок танення льодовиків, що призведе до загострення проблеми голоду, збільшення кліматичних біженців, неконтрольованої міграції, можливих спалахів швидкопоширюваних невиліковних захворювань, загострення міжрасових та міжкультурних антагонізмів.

На відміну від Кіотського протоколу, після його завершення країни не матимуть чітко зафіксованих в угоді зобов'язань щодо скорочення викидів парникових газів. Натомість, кожна країна самостійно визначатиме свою ціль зі скорочення викидів парникових газів, враховуючи національні обставини. Країни також матимуть можливість використовувати ринкові механізми для досягнення своїх цілей зі скорочення викидів, купуючи міжнародні вуглецеві одиниці. Міжнародні вуглецеві одиниці мають відображати реальні скорочення викидів, а детальні правила функціонування нових ринкових механізмів мають бути затверджені на наступних Конференціях Сторін Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату. Станом на початок 2017 року за даними Збірника договорів Організації Об'єднаних Націй угоду щодо спільних дій підписали 195 країн, у свою чергу, розвинуті країни підтвердили своє зобов'язання надати фінансові ресурси для допомоги країнам, які розвиваються, у боротьбі зі змінами клімату, а також поступово збільшувати обсяги такої фінансової допомоги [11].

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся черговий Саміт зі сталого розвитку, на якому 193 держави-члени одностайно прийняли нову глобальну програму сталого розвитку, що містить 17 цілей, яких світ має досягти до 2030 року. Документ нової програми отримав назву «Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030» [12].

На відміну від 8 цілей розвитку тисячоліття, прийнятих у 2000 році, нові затверджені 17 цілей сталого розвитку з 169 цільовими показниками мають особливість: вони будуть розповсюджуватися на весь світ: як на розвинені країни, так і на ті, що розвиваються, і матимуть широку сферу охоплення –

економічне зростання, соціальна інтеграція і захист навколишнього середовища.

З прийняттям 17 цілей сталого розвитку активізувалася робота корпоративного сектора в напрямку сталого розвитку. Представники бізнесу можуть обрати вигідні ведення власного бізнесу цілі сталого розвитку та реалізувати їх у своїй бізнес-стратегії. З такою метою Глобальним договором ООН спільно з Глобальною ініціативою зі звітності та Всесвітньою радою бізнесу зі сталого розвитку було розроблено Компас цілей сталого розвитку (SDGCompass), яким визначено конкретні кроки задля досягнення 17 цілей. Подібним чином функціонує запущена Глобальним договором ООН від 2011 року ініціатива сталого корпоративного лідерства «GlobalCompactLEAD» по залученню бізнес-лідерів до реалізації концепції сталого розвитку. Ініціативою передбачено, що компанії зможуть якісно трансформувати світовий бізнес шляхом здійснення інновацій, експериментування, обміну досвідом, налагодження партнерських відносин не тільки між собою, але й з зацікавленими сторонами. Учасниками ініціативи сьогодні є 1231 компанія зі 165 країн світу [13]. «LEAD», підтримана лідерами приватного сектора, створює нові можливості для бізнесу, заохочує інші компанії до відповідальної діяльності, демонструючи передові корпоративні практики зі сталого розвитку.

Таким чином, компанії долучаються до реалізації цілей сталого розвитку шляхом: виділення коштів на проекти, створення нових робочих місць, участі в програмах державно-приватного партнерства, наданні доступних продуктів і послуг, переробки та утилізації відходів власного виробництва, а також участі в ініціативах агенцій ООН та інших міжнародних організацій.

Діяльність міжнародних організацій, спрямована на популяризацію та інституційну підтримку сталого розвитку, «зеленої економіки», на визначення стандартів, критеріїв переходу національних економік та окремих суб'єктів господарювання до сталого розвитку. Важливо зазначити, що критерії сталого розвитку стають обов'язковими і для великих корпорацій які дотримуються принципів корпоративної соціальної відповідальності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У XXI ст. розвиток технічного прогресу та агресивних технологій виробництва, що забезпечують добробут та комфортне існування для людської цивілізації призвели до виникнення та розповсюдження глобальних загроз для людини, для існування Землі. Глобальні проблеми тісно взаємопов'язані: енергетична і сировинна проблеми співвідносяться з екологічною, екологічна – з демографічною, демографічна – з продовольчою, продовольча – з економічною. Тому перед людством постає потреба нової парадигми соціально-економічного розвитку світової економіки та економічного зростання з урахуванням причин, визначення джерел та оцінки можливих наслідків екологічних проблем.

Вирішення глобальних проблем можливе завдяки новій концепції сталого розвитку та «зеленої економіки». Концепція сталого розвитку пропонує такий соціально-економічний та екологічний розвиток, що спрямований на збереження життя на всій планеті, на розумне задоволення потреб людей при

одночасному покращенні якості життя нинішніх та прийдешніх поколінь, на дбайливе користування ресурсами планети та збереження навколишнього середовища. В контексті сталого розвитку науковцями пропонується оновлений курс – «зеленого» розвитку – універсальний курс соціально-економічного спрямування зі специфічними рисами, що враховують конкретні відмінності в природних, людських і економічних ресурсах країн світу.

Важливу роль у впровадженні «зеленої економіки» у практику господарювання відіграють міжнародні організації. Основними міжнародними організаціями, що опікуються переходом до засад сталого розвитку та «зеленої економіки» є ООН (Програма ООН з навколишнього середовища), Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку, Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Всесвітній Банк, Європейська комісія, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Науковий комітет з проблем навколишнього середовища та інші. Діяльність міжнародних організацій, спрямована на популяризацію та інституційну підтримку сталого розвитку, «зеленої економіки», на визначення стандартів, критеріїв переходу національних економік та окремих суб'єктів господарювання до сталого розвитку.

Економічний та соціальний розвиток країн Європи невід'ємно пов'язаний з екологічною складовою. Для пришвидшення переходу до засад «зеленої економіки» країнами Європи було розроблено та прийнято нову стратегію розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, стійкого й всеосяжного зростання». В рамках Стратегії європейські країни реалізують наступні цілі: конкурентоспроможна економіка, основою якої є знання та інновації; ефективне використання ресурсів, що не шкодить довкіллю; високий рівень зайнятості, що забезпечує соціальну і територіальну єдність.

Рушійною силою у переході до сталого розвитку та «зеленої економіки» є енергетичний сектор. Традиційні джерела енергії мають надзвичайно сильний негативний вплив на довкілля, тому рішенням є поступова відмова від традиційних джерел енергії (нафти, газу, вугілля) та поступовий перехід до відновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, гідроенергетика, біомаса тощо). Найактивніше політику впровадження відновлюваних джерел енергії у енергокомплекс економіки проводять країни Європи. Країни-лідери соціально-економічного розвитку Європи є: Данія, Швеція, Австрія, Німеччина, які активно реформують енергетичний сектор своїх країн на засадах сталого розвитку, збільшуючи питому вагу відновлюваної («зеленої») енергетики у загальному обсязі енергоспоживання. Це свідчить про новий етап розвитку економіки країн Європи, їх інноваційну орієнтацію та позитивний ефект сталого економічного зростання.

Новим підходом в рамках розвитку «зеленої економіки» є переорієнтація розвинених міст на «розумні», що спричинене подорожчанням енергоносіїв, стрімким погіршенням екологічної ситуації, ускладненням характеру функціонування міського господарства та урбаністичних взаємозв'язків. Концепція «розумного міста» дозволяє вирішити нагальні проблеми у

комплексі трьох взаємопов'язаних складових – економічних, екологічних і соціальних. Основними перевагами «розумних» міст є запровадження «розумнішої» системи міського транспорту, оновленої системи водопостачання та утилізації відходів, створення ефективніших систем опалення та охолодження будинків («розумні» будинки), підвищення безпеки громадських місць та створення зручностей для жителів. «Розумними» містами, які стали осередками розвитку «зеленої економіки» та досягли найбільшого прогресу є: Копенгаген, Стокгольм, Амстердам, Відень, Париж, Берлін, Лондон, Барселона, Мюнхен, Франкфурт та інші.

Сучасна Україна стоїть перед глобальними викликами, пов'язаними з обмеженістю традиційних енергоресурсів, низькою продуктивністю технологій, жорсткою конкуренцією за ринки, застарілістю та обмеженістю існуючої в країні економічної моделі. Внутрішні еколого-економічні проблеми несуть за собою обтяжливі соціально-економічні наслідки, яким Україна протистоїть, обравши нову модель сталого розвитку та «зеленої економіки», яка є сучасним орієнтиром для розвинених країн світу.

Сучасні трансформаційні процеси в Україні мають активну підтримку з боку світової спільноти. Сьогодні Україна є стороною глобальних та регіональних природоохоронних конвенцій та угод (ЮНЕП, ПРООН, ОБСЄ), залучається до роботи міжнародних конференцій зі сталого розвитку («Ріо+20») та є учасницею Рамкових програм з досліджень та інновацій («Горизонт 2020», «Цілі розвитку тисячоліття»). Найбільш плідна міжнародна співпраця на шляху до сталого розвитку та «зеленої економіки» нашої країни відбувається з європейськими країнами, що зміцнює наші позиції на шляху до євроінтеграції. Серед них Німеччина з програмою підвищення енергоефективності та стимулювання інвестиції в нові технології; Швейцарія з програмою розвитку агро-промислового комплексу, екологічної рівноваги, збереження біорізноманіття, підвищення освіченості та рівня безпеки праці аграріїв України. До здобутків останніх років слід віднести активну дво- та багатосторонню співучасть у енергетичному та агропромисловому комплексі, у сфері освіти, праці, інновацій, технологій та інвестицій.

На шляху переходу до «зеленого» зростання наша країна має великі перспективи. Секторами економіки, які мають найбільший потенціал сталого екологічно спрямованого розвитку вважаються енергетичний та сільськогосподарський сектори. Зміни, яких зазнають дані сфери в недалекому майбутньому принесуть важливі економічні вигоди: зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, збільшення виробничого потенціалу, збільшення іноземних інвестицій, створення нових робочих місць. Рішучих змін в рамках переходу до сталого розвитку зазнає місто Київ. Нова стратегія «Київ Smart Сіті» дозволить перетворити Київ на сучасне місто, яке стане рушійною силою економіки країни, осередком освіти і культури, майданчиком для реалізації технологічних та соціальних інновацій, та в подальшому зможе конкурувати з іншими «розумними містами» в гонці за кваліфікованими спеціалістами, інвесторами та високими показниками комфорту життя.